

Sygn. akt I CSK 3971/22

POSTANOWIENIE

Dnia 22 sierpnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z powództwa M. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
przeciwko Z. C.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 22 sierpnia 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 24 stycznia 2022 r., sygn. akt I AGa [...],

1. **odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
2. **zasądza od M. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na rzecz Z. C. kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powoda M. sp. z o.o. w W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z 24 stycznia 2022 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienia SN: z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 43/21; z 25 sierpnia 2021 r., II CSK 216/21). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

W tym kontekście Sąd Najwyższy wskazuje, że skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia. Jego rozpoznanie nie ma charakteru postępowania w ramach trzeciej instancji. Służy realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań Sądu Najwyższego, wśród których pozostają przede wszystkim nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania (art. 183 ust. 1 Konstytucji RP). Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1904 ze zm.) jego obowiązki obejmują zapewnienie jednolitości orzecznictwa i rozstrzyganie zagadnień prawnych. Tym właśnie celom wypada podporządkować także rozstrzyganie skarg kasacyjnych.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Odwołanie się do tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga – jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego – sformułowania tego zagadnienia z przytoczeniem wiążących się z nim konkretnych przepisów prawnych oraz przedstawienia argumentów świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (zob. np. postanowienia SN: z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05; z 25 maja 2021 r., II CSK 96/21). Ponadto, w judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w powołanym przepisie nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia SN: z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; z 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14; z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20). Występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w zasadzie powinno spełniać wymagania stawiane zapytaniu przedstawianego przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia SN: z 24 października 2012 r., I PK 129/12; z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, Biul. SN 2015, nr 5). Zagadnienie to nie może być przy tym pozorne, czyli m.in. nie może stanowić próby obejścia dokonanych przez sądy ustaleń faktycznych i oceny dowodów (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Występowania istotnego zagadnienia prawnego skarżący upatruje w konieczności udzielenia odpowiedzi na pytania: „(1) czy przeszkodą w wydaniu towaru w rozumieniu art. 15 ust. 1 konwencji o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów z dnia 19 maja 1956 r. (Dz.U. z 1962 r., nr 49, poz.

238; dalej: CMR) jest brak możliwości ustalenia przez przewoźnika po przybyciu pod wskazany w liście przewozowym adres odbioru towaru wskazanego w liście przewozowym; (2) czy w razie braku możliwości ustalenia przez kierowcę przewoźnika odbiorcy towaru i jego prawidłowego adresu, zaniechania przez przewoźnika zażądania przedłożenia pierwszego egzemplarza listu przewozowego z wpisanymi nowymi instrukcjami co do miejsca dostawy towaru i zastąpienie tego listu przewozowego słownymi instrukcjami (telefon) od spedytora stanowi prawidłowe wykonanie obowiązków przewoźnika wynikających z art. 15 ust. 1 i art. 12 ust. 7 CMR w zakresie odpowiedzialności na zasadzie ryzyka za utratę towaru?”.

Skarżący nie sformułował żadnych zagadnień prawnych w formule wyżej przedstawionej, jego wywód nie zawiera żadnej argumentacji prawnej, a wyartykułowane wątpliwości nie są natury prawnej. W istocie powyższe zagadnienia prawne są pytaniami o trafność stanowiska Sądu Apelacyjnego wyrażonego w związku z rozstrzygnięciem tej konkretnej sprawy i polemiką z tym stanowiskiem. Zostały one odniesione do stanu faktycznego i przebiegu postępowania w tej sprawie, a skarżący nie wykazał ich bardziej ogólnego znaczenia. Przy czym rozstrzygnięcie istotnego zagadnienia prawnego nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (zob. postanowienie SN z 28 grudnia 2004 r., I UK 187/04). Tymczasem skarżący sformułował w istocie pytania, których kazuistyczny sposób ujęcia wskazuje, że nie mają one charakteru abstrakcyjnego, syntetycznego i uniwersalnego, lecz odzwierciedlają jedynie zarzuty w stosunku do rozstrzygnięcia Sądu *meriti*.

W art. 15 ust. 1 CMR określono, w jaki sposób powinien zachować się przewoźnik, jeżeli po przybyciu towaru do miejsca przeznaczenia wystąpią przeszkody w jego wydaniu. W przepisie tym została uregulowana sytuacja, w której odbiorca odmawia przyjęcia towaru, jak i gdy wydanie towaru jest niemożliwe ze względu na innego rodzaju przeszkody, takie jak np. brak możliwości znalezienia

odbiorcy (na skutek błędnego adresu, zamknięcia placówki odbiorcy), brak środków technicznych umożliwiających dokonanie rozładunku itp.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utarło się stanowisko, zgodnie z którym zmiana miejsca przewidzianego dla wydania towaru, jak i urzędu celnego jest dopuszczalna i może jej dokonać uprawniony podmiot. Stanowi to rozporządzenie towarem, podlegające warunkom określonym w art. 12 ust. 5 CMR. Nadawca powinien przedstawić przewoźnikowi pierwszy egzemplarz listu przewozowego, do którego wpisano nowe instrukcje. Przewoźnik, który stosuje się do nowych instrukcji, nie żądając pierwszego egzemplarza listu przewozowego, działa na własne ryzyko i ponosi odpowiedzialność za powstałą szkodę art. 12 ust. 7 CMR (wyrok SN z 19 lutego 2002 r., IV CKN 732/00).

Zakres regulacji art. 15 ust. 1 CMR przewiduje zatem sytuację, w której jedną z przeszkód wydania towaru jest wskazanie w liście przewozowym niewłaściwego adresu, jednakże sytuacja taka, zgodnie z wiążącymi Sąd Najwyższy ustaleniami faktycznymi poczynionymi przez Sądy *meriti*, nie wystąpiła w niniejszej sprawie. Sądy bowiem wskazały, że z całości przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego wynika, iż pod wskazanym w liście przewozowym adresem (w Wielkiej Brytanii) znajdował się obszar przemysłowy. Z protokołu natomiast przesłuchiwanym świadków, w tym również kierowcy, nie można wyciągnąć wniosku, że do wypakowania towaru doszło pod innym adresem. Z zeznań świadka należy wyinterpretować jedynie to, że przejechał 200-300 m, ale w dalszym ciągu hala, w której dokonano rozładunku mogła znajdować się pod tym samym adresem, co z kolei potwierdza fakt, iż na liście przewozowym w miejscu dostarczenia przesyłki znajduje się adres wskazany w zamówieniu, a także pieczęć podmiotu, do którego miał zostać dostarczony materiał.

Z wiążących zatem Sąd Najwyższy ustaleń faktycznych wynika, że nie doszło do dostarczenia towaru pod niewłaściwy adres (należy odróżnić odbiorcę i jego siedzibę od miejsca przeznaczenia wynikającego z umowy przewozu – oczywiście, mogą się one różnić). Ze zlecenia transportowego i listu CMR jednoznacznie wynikało, że przewóz odbywał się na trasie z Polski do Wielkiej Brytanii (Anglii) – k. 21, 22. Co więcej ustalenia faktyczne poczynione w niniejszej

sprawie dotyczyły również postępowania przewoźnika oraz uzyskania instrukcji, w tym co do dyspozycji uzyskanych od osoby uprawnionej od powodowej spółki, która była wskazana w liście przewozowym jako nadawca.

Nie doszło zatem do zmiany miejsca dostawy określonej w liście przewozowym. Kierowca podjechał bowiem pod wskazany adres, następnie pod właściwy magazyn i wyładował przewożony towar. Z uwagi na powyższe kierowca nie był zobligowany do żądania wydania pierwszego egzemplarza listu przewozowego. Dostarczenie towaru nastąpiło zatem zgodnie z treścią listu przewozowego.

Sąd Najwyższy nie jest zaś uprawniony na etapie postępowania kasacyjnego do ponownego badania zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Już tylko te okoliczności skutkują niemożnością przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, gdyż pod pretekstem kwalifikowanego naruszenia prawa materialnego nie można zmierzać do podważenia dokonanej w sprawie oceny dowodów (zob. np. postanowienie SN z 9 sierpnia 2018 r., II PK 213/17).

Jedynie na marginesie należy wskazać, że skoro powód był nadawcą i zawarł umowę z podmiotem (przewoźnikiem), który następnie zlecił wykonanie przewozu przewoźnikowi faktycznemu (podprzewoźnikowi), to Sądy powinny były rozważyć kwestię legitymacji procesowej na linii powód – pozwany w oparciu o przepisy konwencji CMR, skoro stron niniejszego procesu nie łączył żaden stosunek umowny. List przewozowy stanowi jedynie dowód zawarcia umowy, istotne zaś były przede wszystkim ustalenia co do stosunków prawnych łączących trzy pomioty (nadawca – przewoźnik – podprzewoźnik). W takiej sytuacji podstawą roszczeń powoda w stosunku do pozwanego mogły być inne przepisy (dotyczące np. odpowiedzialności deliktowej), ale nie regulujące odpowiedzialność kontraktową przewoźnika (tu: podprzewoźnika) na podstawie konwencji CMR.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 w zw. z

§ 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).

[as]